

# נאמר של עיר



רומן מילחמה גדול מהמלחמה העולמית \* מיכתבי

א"י של מייסד שושלת סוחרי תה \* כתם לידה ואות קין \*

קיוון חשבונות ספרותי בעניין מנחם בן

## תרגום

## ג'ונס

אחד משלושת הרומנים החשובים ביותר, שנכתבו על מלחמת העולם הרביעית, הוא סיפורו של ג'יימס ג'ונס מתחה ועד עולם, שמהדורה חדשה שלו בעברית ראתה אור בימים אלה \* (שני הרומנים האחרים הם הערומים והחמים של נורמן מילר, ומיכוד 22 של ג'וזף הלר).

מתחה ועד עולם הוא רומן כמעט אפי, המצליח, בעזרת גלריה של דמויות קשוחות, להציג תמונת מצב היסטורית של ארצות הברית בסוף שנות השלושים ובראשית שנות הארבעים (טרם כניסתה למלחמה העולמית).

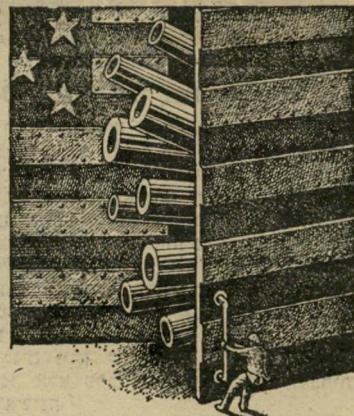
הנפש הפועלת המרכזית של מתחה ועד עולם היא דמותו של סמלילי, שערך, ר"מ ברג פראוויט, המכונה פרו, יליד הרי קנטאקי. על ערש-מוותה אמו סחפה ממנו הכתחה אחת... היא: "שלעולם לא תפגע כמושהו, רק כשזה הכרחי לגמרי, רק כשאתה מוכרח לגמרי לעשות את זה..." פרו התגייס לצבא, ובמצודת מאייר (ב-1936) למד להתאגרף. כמציין באיג' רוף וזה בדרגת טוראי ראשון בשנת שרותו הראשונה. במקביל לאיגרוף, כמציין מאייר אמו בהצטרפה הראשונה בחייו. החצוצרה חוללה בו תמורה מידית והוא פרש מנחמת האיגרוף ונעשה הניד ביוחיד המחצוצרים... מקץ שנה וחצי קיבל דירוג א' והיה מחצצר טוב - טוב עד כדי כך, שתקע את האשכבה ביום שבי תתייחסנך ככיתה העליון הצבאי הלאומי בארצות הברית - גולת הכותרת והתקוותה של כל המחצוצרים בצבא. אכן, הוא מצא את יעדו..."

בתקופת שהותו בווינגטון, כמחצצר, ניהל פרשיית אהבים עם בתי-טובים. הם מילו כנעמיים שישה חודשים, עד שהרי ביקה אותו כזונה... כאשר שוחרר אל בית-החולים הצבאי, איבד את תפקידו ואת דירוגו. בזמנו לא היתה לצבא האמריקאי אפקט פולפח... כאשר ביקש לשוב ליחידת המחצוצרים, הוא גילה ש"מקומו נתפס. דוא החליט להתרחק מ"ווינגטון, ובחר להיות בבסיס הצבא האמריקאי בהוואי, למרות ש"בהגיון אל מחנה סקופילד, עדיין היה מר מאוד בנין החצוצרה. משוכיך חזר אל האיגרוף..." באחת מהתרחיטות האיגרוף הצבאיות, הנחית פרו מהלומה על דיקסי וולס, שנפל על פניו. "שבוע ימים היה דיקסי נשול-הכרה. לבסוף חזרה אליו הכרתה אבל, מאור-עיניו אבד לו..." פרו החליט לפרוש מהאיגרוף. אך איש לא האמין שהמהלומה בדיקסי והשבועה לאמו גר-מו לכך.

פרו מועבר ליחידה, שמפקדה הוא, פרו, דינאמיטי הולמס, הכיכב של שוחררי הספורט באיי הוואי... הוא אומר לפרו: "פקודת מטכ"ל אינו מאלצות אדם להיות מתאגרף, אם אינו רוצה בכך. אתה היות, שלא נפיקל עליך לחץ, להבדיל מגורד 27. אני לא מאמין בלחצים. אם אתה לא רוצה להתאגרף, אנהנו לא רוצים אותך בכנחרתנו..."

ג'יימס ג'ונס - מתחה ועד עולם; נוסח עברי: אריה חשביה; הוצאת זמורה, ביתן, מודן; 2 כרכים, 790 עמודים (כריכה רשה).  
די. בנוסח העברי הראשון של מעתה ועד עולם שראה אור בשנות החמישים, כונתה מחלת הזיבה בשם "חבילה!"

אלא שבניגוד לדבריו של הולמס, סיפור מתחה ועד עולם הוא סיפור המאבק לשבור את רוחו של פרו, ולהחזיר אותו לזירת האיגרוף. האדם המופת קד על מלאכה זו הוא הסמל הוותיק וורדן, שדעתו על הקצינים היא: "קצרי נה תהפוך אפילו מלאך בליוונה. הם מחזיקים אותך בכיצים..." בהגיעו אל מאהל הפלוגה, פוגש פרו בטוראי נוסף, אנג'לו מאג'יו. גורלם של



חוגר מוז צבא ארה"ב

שירים של הגברים שאין להם מקום

פרו ומאג'יו נקשר לחיים ולמוות, מראשית הספר ועד לסופו הטראגי. מישור-עלילה נוסף בספר, הוא סיפורו של קארן הולמס, רעייתו של מפקד הפלוגה, המגדירה את מצבה כ"אשת-קצין במילים: "עורתי לך אתה קאריירה שלך כל כמה שיכולתי. אתה יודע את זה. הלכתי למסיבות ששגאתי מילאית את התפקיד שלי - תפקיד האשה האוהבת. אבל דבר אחד לא אעשה למענך: לא אשכב עם קולונל ולכרם..." קארן הולמס מעבירה בהמשך הסיפור את התעניינותה המינית אל הסמל הפלוגה של בלה, סמל וורדן.

הצלע הרומנטית של פרו היא ויליס אורג'ה בת-תערובות הוואית.

ברקים פראג'וני של מתחה ועד עולם, מובאים פרקיהווי של חיל-המצב האמריקאי בימי שלום. אווירת החוגרים המשקיים ושחיתותם של הקצינים, כאשר במרכז נמצאים הסמלים המקצועיים. בין הקטעים הצבאיים משלב ג'ונס תיאורי הימור, זונות, אלימות ואטימות צבאית. כל אלה מתוארים בצורה ריאליסטית ביותר בלשון צבאית אותנטית.

באחד הלילות מחליף פרו את המחצצר הקבוע של היחידה, וכשהוא חוקע את תרועת האשכבה הוא מבטא את הרגשותו במילים: "זהו שיר אמת, שיר השיגרה, לא שירם של גיבורי-המלחמה. שירם של אסירים בכלא, המתגוררים, המצחינים, המוועקים מתחת למעטה אפקט שלעם אמרי. שירם של תורני-המטבח הממונפים, של גברים בלי נשים שבאים לנבור במתודות הקצינים אחרי שמפתיינות הנשפיות שם. זה שירה של חלאת המין האנושי... זה שירם של הגברים שאין להם מקום, המושך עלידי גבר שלא היה לו מקום מעודו, ולפיכך הוא יכול להשמיעו..."

ברבע השני של הספר מתחיל סיפור מאבקו הקשות על פרו, כאשר סמל-הספורט צ'יף צ'יף, שהוא ממוצא אינדיאני, מבהיר לו את הפילוסופיה שלו, ואומר: "בצבא המצב המור של מיל-

המה... צ'יף צ'יט מתרכזו בטיטורו ה-אישי של פרו, המכונה כפי המשקיים בולשביק. באחד מרגעי-העומת מתערב בתמונה מפקד-הפלוגה, הולמס, ותורם את חלקו במאמץ-השבירה: "קח את החייל הזה למעלה ותן לו הנור מלא, וזו נעליים נוסף, קפדה נוספת וכל השאר, וקח אפניים והוצא אותו למסע רגלי מוזר ואל מעבר קוליקולי ובחזרה. ודאג לכך שירוצן ריצה קלה לכל אורך הדרך. כשיחזור, הבא אותי אלי..." פרו מסיים את המסע, מסרב להתנצל בפני מפקד הפלוגה, וזה מגיב: "קח אותו בחזרה לשם, פאלוסו. הוא עוד לא קיבל מס-פיק..."

תברו של פרו, הטוראי אנג'לו מאג'יו, שנשבר מלחציהם של המשקיים בפלוגה, הגיע בשעת שיכרות לכדי התכשורת עם סוטרס-צבאיים: "סמל-ראשון מילטון וורדן הכין את כתב-האישום נגד אנג'לו מאג'יו. כתב-האישום כלל את כל הסעיפים האפשריים. מפקדת המיטמרה ה-צבאית היא שתבעה אותו למישפט. הוא הואשם בשיכרות, התנהגות פרועה, התינגדות למעצר, הפרת פקודה, הכאת מש"ק בשעת ביצוע תפקידו, ובחתימות שאי-בהולמת ארשי-צבא..." מאג'יו נדחף לשישה חודשי מאסר, ונשלח לעבוד במחנה צבא אכן במרומו מעבר קוליקולי.

פרק נוסף מעולות-הגבורה של הצבא האמריקאי הוא פרק הרדיפות בפונדקי הוואי אחר הומוסקסואלים שקיימו מגע עם חיילים, שבמרכזו עומד אנג'לו מאג'יו, שנשבר בכלא, ומלשין על כולם.

באחד מעימותיו על הגנת זכותו שלא להתאגרף, מגיע פרו למאבק עם בלום, השניים משלחים את אגרופיהם איש ב"רעו, ובשיא המאבק, כאשר מסביב מש"תוללים חיילים מרעים, "הוצוארו היה חשור לאגרוף הימני על פיקת הגרונרת, ופרו עשה זאת. מהלומה זו הסבה לידו כאב עז, אך היתה כדאית. בלום נתק ולפת את צווארו בשתי ידיו וקרם תחי תחי..." בהמשכו של הערב מעורב פרו בהתכתשות נוספת, והפעם עם אחד ה"סמלים. הוא נעצר ומואשם בשיכרות, בהתנהגות פרועה, ובהכאת מש"ק. בבית הכלא שבמחצבה, פוגש פרו באנג'לו, שמשמש "כרית אימונים" לרב-סמל ג'ארד סון, המכונה בתרגום זה, "השמן" (וחבל שהמתרגם לא השתמש בכינוי האמריקאי פאטסו, כפי שהוא מופיע במקור).

לא נפקד מקומה של הבעיה היהודית, והמייצג אותה הוא אייוויק נתן בלום, יהודי מיוסר: "הם ירחמו על היהודון כשכבר מאוחר. או לא יגידו שהוא פחדן, או הומוסקסואל. תהיה מילחמה. היא כבר באיודפת קרבות ומוות ודם ושינאה. תי נוקט יינקו את זה עם חבלם שלהם, חשב בלום במראיות. קראו לזה נצרות ויהדות. נוצרים חונכו לשנוא יהודים. יהודים למרו לשנוא נוצרים. ובכל ההצגה הגדולה הזאת, כשום חלק ממנה, היתה בלום באקספטיאה של עב - לא היתה אף לא נפש אחת שחיבכה את אייוויק נתן בלום בזכות עצמו, כנגל אישיותו, אופיו... אתה הומו, חשב בלום במרירות מפלצת. אתה צריך להכיר את ה"עובדות. עשית את זה, וזה מצא חן בעיני ניד. זאת אומרת שאתה, מתרומם, וכולם יודעים שאתה מתרומם. לא מציע לך לחיות. ידו שיתררה את הניצרה. החזיר את הלוע לפיו והכנס את אגודל רגלו לשמורת ההדק. הגיש את האגודל אל ההדק. רגלו היחפה של גבר היא דבר מוכער, רוחה. הוא לחץ על ההדק..." הוא מת.

בכלא עובר פרו יסורי-גיהנום מידו רס"ר ג'ארדסון. אנג'לו מגלה לפרו את תוכניתו להימלט מבית-הכלא. לאחר

סידרת עינויים שמבצע בו ג'ארדסון, מגיע אנג'לו לטיפול בבית-החולים של הכלא. פרו מגלה שאחד מהאסירים-החילים מת מעינויים, והוא אומר: "אחכה עד שאש" תחרר מכאן ואז אצוד אותך ואחרו אותי... אתן לו הזדמנות הונגת... שמעתי שיש לו תמיד סכין. אחרו אותו בסכין..." כעבור ארבעה חודשים ו-18 ימים של מאסר, עזב פרו את הכלא ושם ליחידתו. הוא רוכש סכין קפיצית. באחד הבארים הוא פוגש את רס"ר ג'ארדסון, מומין אותו החוצה, שולף את הסכין, ומשחרר את הלב. גם ג'ארדסון שולף את סכינו. הקרב קצר: פרו נפצע בגבו, אך רס"ר ג'ארדסון קורס תחתיו: "הרגת אותי, למה רצית להרוג אותי? שאל ומת..." פרו חובש את עצמו במימחטות: "תהיה לי צלקת יפה במקומה הזה, חשב ויצחק. הצלקת כגופו של גבר חן ההיסטוריה הכתובה של חייו..." ומגיע מעולף למחצה לביתה של נערתו לשעבר. הוא פוגש בסמל וורדן, שהסתיר את עריקתו של פרו, ושמציע לו לשוב ליחידה.

ואו מגיעה התקפת-הפתע היפנית על נמל פרל-הארבור, וורדן מתגלה כגיבור, ופרו מחליט, לאחר לבטים, לשוב למחנה דתו, נשבר נעצר על-ידי סטרול, מת בלב, נמלט, ואז: "שלושה דברים פיל-חו את חייו זה אחר זה, ככאב, והוא נפל אפרקו לתוך המכתש..." כאשר מגיע למקום וורדן, הוא מציע לקצין: "מטבח שייכתב פשוט שהוא נפל בעת מילוי תפקידו. לא יירשמו שמות האנשים שלכם והתקרת תראה יותר קטנה." סמל וורדן הופך לקצין. הצבא של ימי שלום הופך לצבא של ימי מלחמה. מפנים את האורחים מהוואי. בין הנשים והילדים הנשלחים לארצות-הברית נמסר צאים קרו, אשתו של הולמס ובנו. כאשר הבן אומר: "הוי, אמא, אני רוצה להשתתף בה (במילחמה)..." עונה קרו: "...אל תדאג. אולי תחמיץ את המלחמה הזאת, אבל תהיה בגיל המתאים למיל-חמה הבאה..."

מתחה ועד עולם הוא הראשון שמבין ספריו האנטי-מילחמתיים של ג'ונס (ספר ריו הנוספים הם אחרים באו במרוצה. הקו האדום והדק, האקדח, לד אל-יצרן האלמנות ועוד רבים). זהו מיסמך גדיר, אמין ומרגש על חיי הצבא, בכל צבאות תבל. זהו ספר מעולה, שמצליח להעניק לקורא את העוצמה, האלימות, ההשפלה ומישחק החיים-המוות הקיימים בצבא.

## שורשים

## ויסוצקי

השם ויסוצקי קשור בארץ ובעולם ב"חברת התה הנושאת שם זה. קלונלימוס זאב ויסוצקי החל את דרכו כמקימה וכבעליה של חברת תה מוסקבאית במאה שעברה. במקביל, תמנה קלונלימוס ויסוצקי על ראשוני חובבי ציון, והיה בין התורמים הראשונים למיפעל ההתיישבות היהודית בארץ. בימים אלה ראתה אור מהדורה חדשה של מיכתבי מלך התה היהודי, תחת הכותרת קבוצת מכתבים שנשלחו לאנשי שם בעניין ישוב ארץ ישראל. ויסוצקי יצא קלונלימוס זאב ויסוצקי - קבוצת מכתבים שנשלחו לאנשי שם בעניין ישוב ארץ ישראל; מבוא הערות ומפתח; ישראל קלוינר; הוצאת יד יצחק בן-צבי; 335 עמודים (כריכה רכה + תצלומים).